

LIVIA ARDELEAN¹, ROMÂNIA

Cuvinte cheie: educație, școală, tineri nobili români, Liceul reformat Sighet, Liceul piarist (romano-catolic), populație germană, ucraineni, fundația Carolină, sprijinul școlilor, venitul minelor de sare

Câteva date despre educația tinerilor maramureșeni în secolele XVII-XX

Rezumat

Prezentarea noastră își propune să creioneze câteva aspecte legate de începuturile educației tinerilor nobili maramureșeni, apoi de începuturile educației preoților locului, unii dintre ei adevărate personalități, care încă din secolul al XVIII au început să culeagă poezii populare și să descrie pe cărțile de rugăciune folosite în biserică fapte și evenimente legate de viața comunităților. Deși numărul cunoscătorilor de carte de origine română a fost mic pe parcursul secolelor XVI-XVIII, în comparație cu cel al maghiarilor și germanilor, rămâne totuși de precizat exact care a fost gradul de cultură la care au ajuns unii dintre aceștia. Documentele de arhivă menționează adesea membri ai unor familii nobiliare, cu tradiție în deținerea unor funcții în comitat și a unor funcții de reprezentare a comitatului în relațiile externe, un fel de ambasadori ai Maramureșului, cu reale cunoștințe de limbi străine și diplomatie (familia Petrovai, Szaplóczai) etc. Educația acestora se făcea prin școlile locale din comitat, de la Sighet, atât cea reformată, începând din sec. XVI, cât și cea catolică, Liceul piarist din Sighet, fondat în prima jumătate a secolului al XVIII-lea și era continuată în universitățile și Colegiile europene (Trnava, Vasile Szaplóczai), Colegiul iezuit din Cluj etc. Comitatul a asigurat pe parcursul secolelor în mod continuu, din banii proveniți din vânzarea sării, un sprijin acestor școli. Acestea erau susținute și din banii alocați prin burse de principii Transilvaniei, Curtea de la Viena, dar și din finanțele pe care comunitățile locale erau obligate să le adune în acest scop și din fundații ori testamente private. Un fenomen în creștere pe parcursul secolului al XVIII-lea a fost antrenarea preoților și a diecilor sătești în opera de adunare de poezii populare și de notare pe paginile cărților religioase a principalelor evenimente locale. Aceste adnotări demonstrează creșterea numărului preoților și diecilor cunoscători de carte. (...)

Pe parcursul secolului al XIX-lea a început să crească numărul românilor plecați la studiu în Transilvania și în țări europene, unii dintre aceștia rămânând să-și desfășoare activitatea în țările de adopție, aducând un plus de valoare acestora, în toate domeniile vieții economice, sociale, politice, universitare etc. (Gheorghe Bilașcu, celebrul medic român, stabilit la Budapesta și reîntors la Cluj pentru a pune bazele Facultății de Stomatologie, după 1 Decembrie 1918).

¹ Direcția Județeană Cluj a Arhivelor Naționale, România;

Key words: education, school, young Romanian noblemen, the Sighet Reformed Highschool, the Piarist (Roman-Catholic) Highschool, German minority, Ukranians, Caroline Foundation, school support, income of salt mines

Some Data Concerning the Education of the Teenagers in Maramures along the 17th-20th Centuries

Summary

Our presentation wants to clear out a few aspects regarding the education of the young nobles from Maramureş, as well as the beginnings of the education of the local priests, some of which were great personalities, which, beginning from the 17th century, began gathering folk poetry and describing, on the prayer books used in church, facts and events regarding the life of those communities.

Although the number of literates of Romanian origin was small between the 16th and 18th century, when compared to those of Hungarian and German origin, it is still to discuss the cultural level some of these people reached. Archives often mention members of noble families which had a tradition to take certain functions in the shire, functions such as representing the shire in some external diplomacy as some kind of ambassadors for Maramureş. These had real knowledge of foreign languages and diplomacy (the Petrovai family, Szaploneczai family etc.). The education of these families was granted to the local schools in the shire, more specifically those from Sighet, both the protestant one, beginning with the 16th century, as well as the catholic one and the Piarist High-School of Sighet, which was founded in the first half of the 18th century. This education was continued in the European universities and colleges (Trnava, Vasile Szaploneczai), in the Jesuit College of Cluj etc. The shire continuously funded these schools along the centuries using money gathered from selling salt, and they were also funded with scholarships from various princes from Transylvania, from the Court of Vienna, as well as with private wills and foundations and the money local communities had to gather with this purpose.

A rising phenomena during the 18th century was the training of the priests and village clerks in order to gather popular poetry and writing of the main local events on the pages of religious books, writings which are particularly important today in understanding their local communities. These annotations prove the rising of the number of priests and clerks which were literate. (...)

During the 19th century, the number of Romanians gone to study abroad in Transylvanian and European universities began to rise. Some of these remained abroad to conduct their activities, thus gaining value. These people worked in all domains including social, economic, politic and academic domains (Gheorghe Bilaşcu, famous Romanian doctor, loved in Budapesta and later returned back to Cluj after the 1st of December 1918 to build the foundations of what would be the Faculty of Dentistry).

Câteva date despre educația tinerilor maramureșeni în secolele XVII-XX

Prezentarea de față își propune să încerce o scurtă incursiune în istoria modului în care populația de origine românească, ucraineană și germană din Maramureș a reușit să atingă un nivel oarecare de educație de-a lungul secolelor. Spunem oarecare în lipsa unor documente credibile care să ne ofere suficiente informații în legătură cu acest nivel. Nu vom insista asupra populației maghiare, care a beneficiat de mai multe cercetări și analize ale fenomenului științei și a interesului de carte. Nu vom analiza nici gradul de cunoaștere real dobândit de tinerii maramureșeni până spre sfârșitul secolului XIX, mulțumindu-ne cu o simplă enumerare a elevilor și școlilor vizitate.

Primele informații clare despre educația maramureșenilor sunt cele legate de educația copiilor micilor nobili maramureșeni în propria curte de către călugări moldoveni chemați și plătiți în acest sens, mai ales pe parcursul secolului al XVII-lea. Astfel protopopul Lupu din Moisei a cerut bistrițenilor, la 1685, să-l scutească pe un popă-călugăr din Humor de la plata vămii pentru lucrurile proprii, pe care le aducea cu el din Moldova. Un alt nobil, Mariș Vasâi din Cuhea, avea și el în același secol, un dascăl din Vidicul Solnocului pentru coconii lui.

În paralel cu educația primară în propria curte nobiliară au existat și cazuri de nobili români care-și permiteau să-și trimită coconii la studii la mănăstiri din Moldova. Este cazul popii Gheorghe din Bistrița trimis la mănăstirea Dragomirna „*de dorul căruia mult plânge maica sa preoteasa*”². Bineînțeles că educația acestora era destul de subțire, constând mai ales din învățarea alfabetului chirilic necesar citirii textelor religioase.

De regulă documentele în care erau implicați nobilii maramureșeni mici nu erau scrise sau semnate până târziu de către aceștia, fiind autentificate prin aplicarea sigiliului și a semnului crucii. Există o categorie de nobili care presupunem că aveau o oarecare educație, în sensul că puteau scrie și citi în latină și maghiară, având și cunoștințe juridice, mai ales în dreptul proprietății, fiind reprezentanți ai celorlalți nobili în procese, ca avocați sau prokători. Ne îndoiim profund și nu am găsit nici un indiciu documentar că Manuscrisul de la Ieud ar fi putut fi scris de către nobili localnici în secolul al XV-lea. În acest secol populația nobiliară a satului Ieud era foarte mică ca număr, baza materială a acesteia era redusă, iar Manuscrisul scris pe hârtie, ce poate fi clar plasat în secolul al XVII-lea în funcție de hârtie și filigran, putea proveni din scrierile husite, copiate probabil la mănăstirea Peri sau în Moldova conform ultimelor păreri istoriografice demne de luat în considerare³.

O altă școală ce era vizitată de nobilii români maramureșeni era Școala sașilor din Bistrița. Pentru românii ce se pregăteau pentru o carieră administrativă și o funcție politică în care cunoștințele de limbă latină și scrisul latin erau absolut obligatorii și nu puteau fi asigurate de către călugării ambulanți, această rută era inevitabilă, iar datorită bunelor relații cu vecinii sași din Districtul Bistriței, copiii nobililor români din Plasele de Sus și Cosău erau trimiși pentru studiu aici. Documentele încă necercetate din fondurile arhivistice de la S.J.A.N. Bistrița ne pot releva surprize de proporții. Un caz este surprins de documentele din secolul al XVII-lea, la 1620 singurul vicecomite român al Maramureșului, Ioan Petrovai, trimițând la Bistrița un copil de român, rudă cu el, a cărui tată a studiat el însuși acolo, pentru a învăța limba latină. Este prima pomenire a unui nobil român care ar fi studiat în secolul al XVI-lea în latină. Acest lucru ne demonstrează că școala era importantă pentru cei ce aveau școală și-și câștigau existența pe baza ei, slujbele fiind transmise ereditar. Un alt membru al familiei, *Nicolae Petrovai*, presupusul autor de la 1672 al Codicelui Petrovai, a studiat și el fie la Sighet, la Colegiul Reformat, acolo unde au studiat mai mulți membri ai familiei, trecuți între timp la Reforma religioasă, fie la Bistrița, în cazul în care el era autorul Codicelui, având cunoștințe de limba latină și maghiară. Mic nobil maramureșean, fiul preotului Ștefan Petrovai, jude și asesor în Plasa de Sus din comitatul Maramureș și 1685, a copiat

² Livia Ardelean, *Istoria economică și socială a Maramureșului între 1600-1700*, Editura Ethnologica, Baia Mare, 2012, pag. 107-110

³ Serviciul Județean Cluj al Arhivelor Naționale, *Fond Primăria orașului Bistrița, seria I*, în continuare S.J.A.N. Cluj

manuscrisul în intervalul 1671-1672, cu litere latine și ortografie maghiară, lucrarea are la bază un cântec de dragoste scris de un poet maghiar la sfârșitul secolului al XVI-lea, publicat în Colecțiile de cântece maghiare, lucru ce demonstrează gradul de cultură la care a ajuns nobilul nostru⁴.

Asemănarea limbajului acestei lucrări cu cel din Codicele de la Ieud ne poate conduce la concluzia că mai mulți nobili maramureșeni au studiat, mai ales începând din a doua jumătate a secolului al XVII-lea, sub influența și presiunea calvinilor, și au reușit să se exprime într-o limbă română deja formată. Contemporan cu el, *Ladislau (Vasile) Szaplanczai (Săpânțan)*, a fost înregistrat la 1666-1668 la o Universitate europeană, la Trnava (Nagyszombat) *ca nobilis Valachus Maramarosiensis*, unde a studiat 2 ani și a obținut bacalaureatul (Philosophia Baccalaureatus). Această școală oferea o pregătire religioasă și de drept, decanul fiind de cele mai multe ori o persoană laică. Pregătirea de bază era făcută în domeniul fizicii, metafizicii, logicii, eticii, limbii latine și materiilor umaniste. După reîntoarcerea acasă acest nobil și-a pus în practică cunoștințele dobândite deținând o serie de funcții de jurat asesor al Plășii Sighet și dobândind prin luarea în zălogire o serie de terenuri ale unor nobili din zona Sighet, Slatina, Sarasău, Biserica Albă, Apșa de Mijloc⁵. Un alt membru al familiei, din ramura de Vișeu, Simion, avea cu certitudine o educație poate chiar mai bună, acesta deținând ani la rând funcția de jude al Plășii de Sus, unde a jucat un rol politic important, fiind adesea trimisul comitatului în străinătate, ceea ce ne arată că stăpâna limbii străine și arta diplomației. În anul 1634 când a plecat ca trimis al comitatului în Polonia, întrucât situația politică nu era foarte bună, iar călătoria era socotită primejdioasă, acesta și-a întocmit un testament prin care a decis modul în care trebuiau îngrijiți copiii minori, căutând un tutore bun pentru aceștia. Deținea și bune cunoștințe de contabilitate, îndeplinind și funcția de strângător al dărilor de soldă pentru militarii comitatului, fiind remunerat pentru această funcție cu câte 9 dinari adunați de la fiecare diviziune nobiliară⁶.

Prezența Colegiului Reformat din Sighetu Marmăției a contribuit și el în mare măsură la educarea tinerilor maramureșeni. Bineînțeles că acesta a contribuit la extinderea limbii maghiare, la învățarea căreia erau stimulați să participe țărani și nobili mici, negustori, slujbași. În ceea ce privește perioada lui de început, acesta a funcționat încă din secolul XVI, se presupune că deja funcționa la 1548, când ceremonialul protestant era asigurat de 2 preoți, școala deja funcționa pe baza noilor canoane⁷. Instituția a devenit treptat una foarte importantă, principii Transilvaniei trecând-o la 1593 sub patronajul lor și a nobililor. Era administrată de Magistratul orașului Sighet, iar banii necesari bunei funcționări ai acestei școli au fost asigurați inițial din venitul minelor, apoi din bursa fondată din donațiile comitelui suprem al Maramureșului, fratele principelui Gabriel Bethlen, Ștefan Bethlen, și din 1640 din banii proveniți din venitul minelor de sare din Maramureș, a morilor și terenurilor agricole, din donații publice și private⁸. Porunca principelui Gabriel Bethlen legată de educația copiilor de iobagi, ce nu puteau fi împiedicați de stăpânii de pământ să meargă la școală, sub pedeapsa de 300 florini, a mers mână în mână cu interesul principelui care spera să-i poată folosi ca predicatori și institutori calvini. Aici au funcționat de-a lungul anilor clase de umană, poetică și retorică, absolvenții de aici au ajuns să lucreze la școlile din comitatele vecine Maramureșului, Sătmăr, Ugocea, Bereg, Ung. Faptul că tinerii nobili români au vizitat această școală reiese indirect din dispoziția ca românii să plătească aceeași sumă de bani pentru educație ca maghiarii. O decizie a comitatului Maramureș din 14 august 1697 obliga diviziunile nobiliare să dea fiecare câte 1 florin pentru întreținerea învățătorului școlii, Giulai Andras, bani adunați de perceptorul Sigismund Szegedi.

Perioada lui de glorie poate fi considerată a fi în secolul următor, care i-a adus o dezvoltare mai mare datorită familiei Bethlen, mai ales principelui Gabriel Bethlen, care a dispus la 1624 în favoarea

⁴ Vasile Bologa, *Nicolae de Petrova (1672) Codicele*, în *Maramureș, Țară Veche Antologie de folclor de pe Cursul Superior al Tisei (1672-1908)* alcătuită de Dumitru Iuga, Editura CYBELA Baia Mare, 2008, pag. 13-14

⁵ Serviciul Județean Maramureș al Arhivelor Naționale, *Fond Prefectura județului Maramureș*, în continuare S. J. A. N. Maramureș, *Protocoale ale Congregațiilor nobiliare*; S. J. A. N. Cluj, *Fond familial Mihályi de Apșa*, nr. 88

⁶ Serviciul Județean Maramureș al Arhivelor Naționale, *Fond Prefectura județului Maramureș*, în continuare S. J. A. N. Maramureș, *Protocoale ale Congregațiilor nobiliare*, după anul 1670

⁷ Remus Câmpeanu, *Impactul reformei religioase asupra învățământului transilvănean*, în *Anuarul Institutului de Istorie George Bariț din Cluj-Napoca, Historica*, 2004, pag. 91

⁸ Ibidem

școlii din Sighet, prin crearea unei fundații, care atingea privilegiile nobiliare, dispoziția aducând prejudicii nobililor, prin pierderea unor tineri apti de muncă, și introducerea amenzii de 300 florini pentru cei ce se opuneau ca fiii iobagilor să frecventeze școala. Bursa fondată pentru elevii reformati a fost completată de acordarea unor sume variabile de bani din venitul minelor de sare din Maramureș. Din fundația lui Gabriel Bethlen au fost deschise clasele de umană. Cei 12 florini/elev acordați anual de către principe, precum și o cantitate de alimente (24 măsuri de grâu, 6 miei și un porc îngrășat) au dus la avansul științei de carte în Maramureș. În plus prin Ordinul principelui din 1624 s-a dispus ca și comitatul să acorde ca stipendiu 100 florini pentru susținerea învățătorilor, a medietorilor, obligând școala să nu perceapă mai mult pentru întreținerea copiilor românilor. Cei 4 elevi au primit în plus salariu de 48 florini sau postav pentru haine, pâinișoare zilnic, miei, porci sau bani în contul acestora. Profesorii religiei reformate aveau terenurile și casele scutite de la plata taxelor și impozitelor. În anul 1640 din venitul minelor de sare din Maramureș, a morilor și terenurilor agricole s-a deschis Convictul, iar Francisc Rhédei și Mihail Apafi au susținut și ei prin donații funcționarea școlii⁹. Pentru perioada Bethlen și cea imediat următoare nu cunoaștem exact numărul elevilor români care au frecventat școala, unul singur a jucat mai târziu un rol important în viața comitatului, *Nicolae de Petrova*, autor al Codicelui de la Petrova, din 1671, traducător în limba română de cântece cavalierești¹⁰.

La Colegiul reformat din Sighet, a cărui istorie este cunoscută în ultima vreme mai ales datorită contribuțiilor remarcabile ale lui Balogh Béla, fost arhivist la Arhivele Statului Maramureș¹¹, în primii ani nu au fost identificați elevi români, doar pe la mijlocul, dar mai ales spre sfârșitul secolului al XVIII-lea și în până la mijlocul secolului următor apar nume românești ca *Ladislau, Sigismund, Samuel, Ștefan, Iosif Pop, Petru Bencze, Iosif, Antoniu, Carol Kodra* (nobil Beregszaz, 1835), Ioan, Samuel, Alexandru Popșa (nobil Hust), *Ilie și Ioan, Alexandru Cziple, Ioan Szarka*, nobil (1832), *Rednic George* (20 ani, Petrova), *Danci Lajos* (Dolha), *Rednic Grigore*, 22 ani, Giulești, *Soltesz Ioan* 19 ani, romano-catolic, *Soltesz Antal*, 18 ani romano-catolic, *Kudrics Vasile*, 16 ani, greco-catolic, Bârsana, *Hodos Sigismund*, 16 ani Strâmtura, *Rednic Petru*, 23 ani greco-catolic, Berbești, (1846), *Gyengye Ioan*, greco-catolic, Petrova, *Oprîșa Filip*, 21 ani, greco-catolic, Călinești.

În anul 1919 la Liceul reformat din Sighet au fost înscriși în 8 clase un număr de 23 elevi români greco-catolici, ce făceau religie cu profesori greco-catolici români. Dintre aceștia pot fi amintiți nepoții lui Ioan Ivașcu, Bela și Iosif Gyenge, ambii eminenți la studiu¹².

Trebuie remarcat că pe baza dispoziției principelui Gabriel Bethlen din 1620, și a fratelui său, Ștefan Bethlen, care a dispus susținerea școlii din venitul minelor de sare, precum, și conducătorii următori ai Transilvaniei au sprijinit educația românilor în școlile reformate maghiare, deși aceștia erau cu toții greco-catolici în acest interval de timp. Funcționarea Colegiului a fost asigurată mai ales în secolele XIX-XX și prin donații și fundații particulare, majoritatea maghiare cât și românești și ucrainene (de exemplu la 1861, Composesoratul nobiliar din Vișeu de Sus a donat 100 florini în contul Liceului, Popovics Emil, preot greco-catolic a făcut o fundație de 1000 forinți la 1913/1914)¹³. Trebuie remarcat că atât comitatul Maramureș, cât și orașele maramureșene, breslele, asociațiile profesionale, bisericile din comitat și Ungaria, orașe din Transilvania și Ungaria, cât și funcționari superiori ai comitatului, dar și persoane individuale au contribuit la întreținerea acestei școli.

În unele sate la sfârșitul secolului al XVII-lea existau chiar învățători consemnați de documente. Un asemenea învățător a fost înregistrat la 30 aprilie 1689 la Sarasău, pe nume *Ioan Patachi*, angajat probabil pentru copiii lucrătorilor de la minele de sare, stabiliți aici.

Numărul de persoane nobile și nenobile cunoscătoare de carte a crescut considerabil în secolul al XVIII-lea, mai ales după deschiderea de către noii stăpâni, austriecii catolici, la Sighet a Școlii Piariste.

⁹ Ibidem

¹⁰ Livia Ardelean, *op. cit.*

¹¹ Balogh Béla, *A máramaroszigeti református liceum diáksága, 1682-1851*, Editiones Archivii Districtus Reformatorum Transtibiscani VIII; Balogh Béla, *A máramaroszigeti református liceum története*, Editiones Archivii Districtus Reformatorum Transtibiscani XVII, Debrecen, 2013

¹² S. J. A. N. Cluj, *Fond Episcopia greco-catolică Cluj-Gherla*, nr. 2592/1919

¹³ Balogh Béla, *A máramaroszigeti református liceum története*, Editiones Archivii Districtus Reformatorum Transtibiscani XVII, Debrecen, 2013, pag. 241-248

Aceasta a fost construită din banii unei fundații a călugărilor piariști. Pentru ca această fundație să funcționeze s-a decis la 1729 alocarea de către Fisc a 800 florini, bani din care 3 preoți erau obligați să țină slujbe la Coștiui, Bocicoi, Sighet. După alocarea acestor bani, Fiscul a arondat cauzei și 3 terenuri fiscale din Piața mare a orașului Sighet, pentru ca acolo să fie construit un Colegiu pentru 12 călugări, cu biserică și școală. Acești călugări piariști aduși de către austrieci au luat locul celor 3 minoriți din Baia Mare, care au predicat anterior înainte, iar la plecare (în 1730) au golit capela din Sighet, lucrurile luate atunci fiind restituite 1 an mai târziu contra sumei de 5 florini plătiți de Fisc. La 1730 piariștii trebuiau, prin contract, să construiască Colegiul piarist din Sighet. La 4 decembrie 1736 împăratul Carol al VI-lea a pus bazele fundației numită *Carolina*, prin care 5 călugări școlari din Sighet urmau să fie întreținuți, împreună cu 1 laic, la Sighet și câte 1 la Coștiui și Bocicoi, stabilind pe veci și obligațiile lor. În paralel comitatul a fost obligat să răscumpere terenul cedat de un particular, familia Nagy de Bölöny, în favoarea fundației călugărilor piariști, comitele comitatului, Iosif Bethlen emițând o scrisoare de mărturie prin care, în loc să plătească cei 1000 florini din capitalul fundației piariste, a decis să fie livrate lemne de construcție de pe domeniul (Hust) pentru clădire, de aceeași valoare. Unul din cele 3 terenuri repartizate fundației piariste a aparținut anterior minoriților din Baia Mare și a fost răscumpărat de Fisc, pe bază de chitanță, pentru suma de 158 florini și 20 creițari, dar plătiți în final doar 110 florini (1733). În anul 1734 a fost reparată de către Fisc casa dată călugărilor piariști. În favoarea fundației a fost trimis în Maramureș un magistrul în toamna lui 1734, pentru cazarea acestui preot viceprefectul sării, Ștefan Balka, fiind nevoit să cedeze locuința sa fiscală și să se mute în construcția din spatele curții. În același an din fundația Ferdinand au fost alocați alți 600 florini, din Casa Provincială, pentru întreținerea călugărilor s-au votat 900 florini anual și până când clădirea nu va fi complet terminată, din contul casei se vor da anual timp de 11 ani câte 200 florini, bani cheș sau în materiale de construcție. Apoi după ce călugării piariști din Sighet au fost introduși acolo li s-au dat de către Fisc în proprietate 6 terenuri, dintre care o parte au fost proprietăți private răscumpărate de Fisc, iar o altă parte au fost bunuri fiscale, dintre care poate fi amintit *Turczad*, actualmente Șugău, cartier al Sighetului. Deoarece funcționarii sării au fost nevoiți să cedeze acele bunuri, acestora li s-a promis că se vor construi locuințe de serviciu în zona portului sării, la locul numit *Cămara* sau li se va închiria ceva. În 1736 călugării piariști au mai obținut un privilegiu, primind timp de 5 ani, pe bază de chitanță, anual 8 legături de sare. În anul 1736, la 1 noiembrie, s-au pus bazele bisericii din Bocicoi, iar peste o săptămână a celei catolice din Sighet. Primii elevi ai Școlii Piariste din Sighet, începând din 1730, au fost copiii oficialilor sării din Sighet de naționalitate germană (*Balka, Schustek, Almer, Ramsdorffer, Kraft, Steigenberger* etc) și probabil rutenă sau slovacă, pentru ca mai apoi începând din anul 1731 să fie înscrși și români, cum ar fi *Dumitru, Teodor sau Mihai Pop, Petru Sava, Antoniu și Ioan Stanca, George Rednic, Petru Sava, Wolfgang și Ladislau, Balea, Ioan Percze, Ladislau Batin, Ladislau Barszan, Vasile Crișan* etc¹⁴.

În anii 1777-1778 la Sighet au învățat un număr de 92 elevi. Dintre aceștia majoritatea era reprezentată de elevi înscrși ca ruteni (49), din care cel puțin 2 erau români, români (16), aproximativ 20%, unguri (14), germani (7), armeni (6). Dintre români pot fi menționați *Ioan Ieudean (Iodi)* (Apșa de Jos), *Francisc Pop*, nobil Borșa, *Ioan Gyengye*, nobil român Petrova, *Ioan Kudrics*, nobil român Dragomirești, *Ioan Rednic*, nobil român Giulești, *George și Ionaș Kudrics*, nobili români Bârsana, *Ioan Vlad*, nobil român Dragomirești, *Ioan Sztanka*, nobil român Călinești, *Petru Opriș*, nobil român Apșa, *Ștefan Pop*, nobil român Breb, *Theodor Roska*, nobil român Glod etc. Numele germane, ce aparțineau coloniștilor germani din Maramureș, *Tobias Fischer, Ioseph Rozmanith, Johann Majer, Nikolaus Schreibner, Johann Frajdoffer* au completat tabloul elevilor din Sighet¹⁵.

În anul școlar 1790-1791 Gimnaziul din Sighet era frecventat de mai mulți români și ucraineni, printre care pot fi amintiți *Iura George, Marinka Ladislau, Nemes Ioan, Pop George, Pop Ștefan, Pop Petru, Pop Andrei, Pop Niculai, Pop George, Rednic Ștefan, Gyenge Ioseph*. Din totalul de 60 elevi înscrși cel puțin 11 erau români, ceea ce reprezintă cel puțin 17%¹⁶. Un procentaj foarte mare era reprezentat și de ucrainenii localnici și germanii colonizați de către habsburgi în Sighet în cel de-al

¹⁴ Vánk Sándor, *Máramarosszigeti római katolikus egyházi iskolák*, Nagybánya, 2005, pag. 69

¹⁵ S. J. A. N. Cluj, *Fond Direcția școlară Oradea/1777-1784*

¹⁶ S. J. A. N. Cluj, *Fond Direcția școlară Oradea/1790*

doilea val de colonizare, așa numita colonizare inteligentă, ce a avut loc în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea. La 1919 numărul elevilor români de la Liceul romano-catolic din Sighet ce făceau religie în limba română a ajuns la 65¹⁷.

Școala Latină din Sighet, așa cum se numea ea în epocă, a prosperat datorită întreținerii acesteia de către stat, prin fundația Carolină și prin infuzia directă de capital pentru construcția și întreținerea școlii și bisericii romano-catolice, construite în cea mai mare parte din bani primiți de la Viena și din bani veniți de la comitatul Maramureș, din exploatarea și vânzarea sării. Acestor venituri li s-au adăugat averea familiei Szaploneczai, a cărui reprezentant a fost Vasile Szaploneczai, cel ce a studiat la Trnava în secolul XVII. Acesta, la fel ca odinioară tatăl lui, a adunat o avere uriașă în zona Sighetului, în Slatina, Sarasău, Apșa de Jos etc. La moartea ginerelui său toată averea adunată de familia de origine română Szaploneczai a intrat în posesia piariștilor din Sighet. Din nefericire deși a existat un proces purtat în fața Curții din Viena în anul 1750, apoi în fața Congregației nobiliare a comitatului în 1765, testamentul făcut în defavoarea nobilei, a urmașilor și a succesorilor, neținând cont de înțelegerea din 1715, conform căreia nu puteau fi testate bunurile ereditare și strămoșești ale nobilei, care ca nobil adevărat, nu dotalist avea mai multe drepturi¹⁸. Cu toate procesele purtate și înțelegerile eșuate toată averea a rămas în posesia piariștilor din Sighet, lucru ce a rămas pentru mai mult timp în memoria colectivă¹⁹.

Din banii sării din Maramureș au fost ajutate și alte școli, la 1758 Colegiul iezuit din Cluj a primit din Fondul de religie la care contribuia și Maramureșul în loc de 14000 florini doar 11450, pe bază de chitanță.

În același interval de timp după absolvirea Liceului piarist din Sighet, mai mulți nobili români din Maramureș au studiat, alături de tineri ucraineni și germani, la sfârșitul secolului al XVIII-lea la Colegiul regal din Cluj. Primul menționat de Registrele matricole ale Colegiului este nobilul *Rednic Ioan*, de 18 ani, din Giulești (1798), apoi *Bârlea George*, nobil greco-catolic din Berbești (1804); *Ciple Mihai*, român greco-catolic din Biserica Albă, *Bârsan (Bartzan) Theodor*, nobil greco-catolic din Bârsana, *Tivadar Grigore*, nobil greco-catolic din Rona de Jos, *Gorzo Andrei*, romano-catolic din Bilke, *Novak Grigore* din Sighet, nenobil, frații *Molnar Anton și Ioan* ucraineni greco-catolici din Rona de Sus, de condiție libertini, *Szasz Ioseph*, german, romano-catolic din Poenile Izei, *Petretzki Petru*, greco-catolic din Herinceni, nobil ucrainean, *Voloszan Ladislau*, nobil, romano-catolic din Apșa de Jos și cu siguranță că vor fi fost și alții în perioadele de timp pentru care nu deținem Registrele matricole.

Deși nu deținem informații clare în legătură cu eventualii elevi greco-catolici ce au studiat La Colegiul iezuit de la Trnava, din analiza scrisorii trimise la 16 august 1744 de către iezuitul Johannes Kazy episcopului din Muncaci (Mukacevo), privind dreptul de a primi elevi din această confesiune, susținuți material din fundația Ianiană, prin episcopul de Pécs, nu excludem această posibilitate, eventualele cercetări în arhiva Colegiului ne-ar putea lămuri asupra acestui lucru.²⁰

Analizând cantitativ numărul tinerilor români știutori de carte, majoritatea acestora au studiat în secolele XIX-XX la școlile confesionale greco-catolice, apoi la Gimnaziile greco-catolice, mai ales la cel din Gherla, precum și la Preparandii, mai ales la cea din Sighet, ce a luat ființă în 1860. În sprijinul susținerii bisericii catolice și greco-catolice, autoritățile, mai ales după legile secularizării introduse de împăratul Iosif al II-lea la 1782 și crearea ulterioară a fondurilor religioase, școlare, au înlocuit treptat educația monahală, prin instalarea seminariilor în orașele universitare, începând cu anul 1783. S-a observat că foarte repede și românii și celelalte populații, ca de exemplu ucrainenii, s-au adaptat rapid acestei orientări, copiind modelele oferite de școlile romano-catolice și reformatate. În secolul XX, la 1921 existau în Maramureș mai multe fundații mici sau mai mari, create anterior în vederea susținerii bisericii și a școlii greco-catolice, *Fondul bisericii din Apșa de Jos*, *Fondul Ocna Șugatag*, *Fondul Mihalca*, *Fondul Săcel*, *Fondul Dunca*, *Fondul Tit Bud*, *Fondul Jurca Floarea* etc. La 1924 a fost consemnat și *Fondul dr. Mariș*, care a fost însă foarte contestat de membrii familiei. Unul din cele mai mari fonduri

¹⁷ S. J. A. N. Cluj, *Fond Episcopia greco-catolică Cluj-Gherla*, nr. 2592/1919

¹⁸ S. J. A. N. Cluj, *Fond familial Mihalyi*, nr. 88

¹⁹ *Diplome maramureșene din secolele XVI-XVIII, provenite din Colecția lui Ioan Mihalyi de Apșa*, coordonator Ioan-Aurel Pop, Editura Academiei Române, București, 2010, pag. 377-380, 385-391

²⁰ *Episcopia Greco-catolică de Muncacevo, Documente II*, coordonatori Viorel Ciubotă și Vasile Rus, Editura Muzeului Sătmărean, 2012, pag. 158-159

românești din Maramureș a fost cel lăsat prin testament la 1916 de către Ioan Ivașcu, originar din Apșa de Jos, ce a învățat el însuși la Liceul piarist din Sighet și care a fost o perioadă îndelungată de timp administrator al Episcopiei greco-catolice Cluj-Gherla. Acesta și-a lăsat averea bisericii greco-catolice, respectiv mănăstirii din Nicula, înființând și *o fundație de 2000 florini pentru studenții săraci, mai ales cei din Maramureș*. La moartea lui, în 1924, fundația avea o avere impresionantă de 160000 lei. Din aceasta au primit burse mai mulți maramureșeni, în special rude, așa cum prevedea testamentul. Printre aceștia pot fi amintiți nepotul său *Vasile Cziple* (bursier în anii 1934-1938), *Botoș Eugen, Pop Magdalena* etc. Foarte interesant că ASTRA Maramureș a primit și ea 4000 coroane, din banii depuși la diferite bănci. Biserica din Apșa de Mijloc, (parohiile de Jos și de Sus), cea din Sighet au primit câte 200 coroane. În Apșa de Jos a lăsat o grădină cumpărată de el cu 1500 coroane a fost lăsată ca fond pentru construcția unei biserici de piatră în Apșa de Jos, comună pentru cele 2 parohii din localitate (de Sus și de Jos), cu condiția ca acesta să facă 3 liturghii pentru sufletul părinților Ioan și Ana, în cazul în care acest lucru nu s-ar fi făcut, pământul ar fi trebuit să intre în proprietatea comunei pentru ajutorarea săracilor. O grădină din Apșa de Jos a fost lăsată comunei, aceasta nu putea fi vândută, venitul ei trebuia împărțit de preotul din Apșa de Jos săracilor din comună, indiferent de religia lor, chiar și izraeliților. Pământul din comună era lăsat nepoților, inclusiv lui Tit Bud, care a primit și hainele. Tot pe seama săracilor din Apșa de Jos și Gherla a lăsat câte 100 coroane, aceeași sumă fiind lăsată pe seama persoanei ce l-a îngrijit până la moarte, și servitoarei, pe lângă salariul lunar. Pentru a contribui la dezvoltarea națiunii române au fost lăsate 4000 coroane, precum și casa din Gherla.

Din capitalul fundației Ivașcu s-au constituit 4 stipendii a câte 400 coroane pentru tinerii greco-catolici din Maramureș ce studiau la Gimnaziu sau Universitate, scriau și vorbeau bine limba română, preferându-se rudele. Acestea erau iertate prin testament de la plata datoriilor, banii pentru vitele și bunurile sale din Apșa de Jos ce urmau a fi vândute trebuiau să intre în contul Erariului și a nepoților, în directă legătură cu sărăcia acestora.

Un alt exemplu de fundație constituită în favoarea bisericii greco-catolice din Maramureș a fost cea lăsată de omul politic Vasile Mihalcea. Prin testamentul acestuia, întocmit la 16 februarie 1903, o avere impresionantă (peste 200000 coroane) a ajuns în proprietatea bisericii greco-catolice din Sighet. Prim-pretorul Mihalcea, unul din cei mai bogați români ai epocii, a fost nevoit să-și modifice testamentul de 3 ori, până la acceptarea acestuia de către biserică, deoarece în prima formă a testamentului Mihalcea a interzis vânzarea averii.

Întreaga avere a fost lăsată, conform primului testament, Episcopiei greco-catolice de Cluj-Gherla, care fiind prea departe, a considerat că averea era imposibil de administrat, la 21 Iunie 1921 Ioan Georgiu, reprezentantul acesteia refuzând să primească acest testament. În urma modificării de 3 ori a testamentului, acesta a fost făcut până la urmă în favoarea bisericii greco-catolice din Sighet, Ilariu Boroș, vicarul Maramureșului, scriind la 2 Iulie 1921 Capitalului din Gherla un raport prin care se angaja să administreze averea lăsată prin testament, să raporteze anual despre modul de cheltuire al banilor, operațiune pentru care biserica din Sighet lua o dobândă anuală de 5%, și anume 300 coroane/an. Conform ultimei variante a testamentului Mihalca a cerut ca averea sa să fie împărțită între 5 biserici greco-catolice române, din bani lăsați o sumă oarecare mergea către îngrijirea monumentelor²¹.

Un elev și student eminent, originar din Maramureș, care ar fi avut probabil o evoluție deosebită, dacă n-ar fi murit foarte tânăr, *Artemie Anderco*, a fost fiul lui Alexiu Anderco și a Anei Mihályi din familia Mihály de Apșa²².

A fost elev la Sighet în 1864-1866, apoi la Cluj, la Liceul piarist, de unde la 1866 scria acasă în legătură cu un conflict între 2 elevi români și un profesor. Se pare că nu a reușit să se întrețină la Cluj, și s-a întors la Sighet unde a absolvit în 1869 clasa a VII-a gimnazială. Din 1872 a fost înregistrat ca student la medicină la Torino, bursier din partea Societății Transilvania, obținând o bursă anuală de 140 galbeni pentru a urma cursurile Facultății de medicină din Torino. De acolo se arăta în 1872 îngrijorat de situația familiei, dată fiind epidemia de holeră ce bântuia în țară. În 1876 îi scria mamei din Paris, comunicându-i că urmează să organizeze în Belgia o reuniune a tinerilor români bursieri ai Societății

²¹ S. J. A. N. Cluj, *Fond Episcopia greco-catolică Cluj-Gherla*, fără nr.

²² S. J. A. N. Cluj, *Fond familial Anderco de Homorod*

Transilvania. În același an cerea de acasă ziarele **Federațiunea și Familia** și cartea **Maramaros**. Îi cerea surorii sale Ana să se ocupe de educația fraților mai mici în spiritul iubirii neamului și a pământului natal. În atmosfera Italiei unificate a remarcat originea latină a limbii române, legătura cu elevii români din Italia l-au determinat să se îndrepte spre cercetarea limbii și istoriei poporului român, scriind o gramatică a limbii române, culegând știri despre români în literatura italiană, cercetând literatura clasică și modernă. A lucrat la Biblioteca Națională din Florența, a vizitat mai multe orașe italiene (Roma, Neapole), apoi Paris. În vacanțe a cules lexic maramureșean, călătorind împreună cu colegii din România.

Se afla în relație personală cu mai mulți maramureșeni, verișorul Gavrilă Mihali felicitându-l pentru călătoria de studii la Paris și pentru perspectivele sale profesionale și-i recomanda să-l viziteze pe profesorul Piquot pentru a obține cărți în limba franceză pentru bibliotecile românești din Maramureș. Aceleași felicitări le-a primit și de la Mihali Ioan. Aceluiași verișor Gavrilă Mihali i-a exprimat în 1876 crezul său politic și hotărârea de a-și consacra forțele cauzei naționale românești, precum și despre poziția identică a altor studenți români din Italia. Din corespondența cu redactorul din Sighet, Várady Stefan, aflăm că tineretul studios din Sighet avea la 1871 mare interes pentru conferințele de istorie și literatura română ținute de Ioan Mihali și Simion Botezan, la Liceul din Sighet.

Lui Cupcea Petru i-a scris în 1872 despre nostalgia ținuturilor natale, comunicându-i date și despre alți studenți români ce învățau la Torino.

Un coleg și prieten, Popescu Iosif, se plângea la 1876 de neglijența Societății Transilvania față de studenții români aflați la studiu în străinătate.

Un alt maramureșean, Chindriș Ioan, văr al lui Artemie Anderco, a fost student la 1866-1869 la Roma la Colegiul de Propaganda Fide, de unde corespundea cu verișorul său în limba maghiară, acesta informându-l despre noutățile politice din țară.

Un alt maramureșean, Doboși Ioan, din Șugatag era elev la Gherla în anii 1871-1875, de unde își exprima admirația și bucuria pentru studiile și călătoriile lui Artemie Anderco. Lui Doboși Iuliu îi comunica în anii 1872-1873 despre viața românilor din Italia, despre primirea lui de către compatrioți, despre greutățile începutului în țară străină.

Un alt maramureșean devenit celebru, Gheorghe Bârlea, s-a născut în 1885 la Berbești, ca fiu al protopopului Gheorghe Bârlea și a Elenei Man de Șacu. Acesta și-a făcut studiile primare la Sighet, secundare la Gimnaziul piarist din Sighet, apoi la Oradea. În anul 1903 a candidat la Seminarul greco-catolic de la Gherla, unde a fost respins, având un frate la Seminar²³. Destinul a făcut ca în același an să intre la Facultatea de Medicină din Budapesta, pe care a absolvit-o la 1908, cu titlul de dr. În această perioadă a fost sprijinit de mentorul și compatriotul său, Gheorghe Bilașcu de Petrova. După absolvirea facultății a avut o carieră fructuoasă, a început cu un cabinet stomatologic la Sighet, apoi la Budapesta. S-a implicat și în viața politică a Maramureșului, fiind prezent de mai multe ori în sprijinul candidaților români pentru Parlamentul din Budapesta în intervalul 1905-1914. La 29 mai 1912 protesta, alături de Gheorghe Bilașcu și alți 5000 români, împotriva înființării Episcopiei greco-catolice maghiare de la Hajdudorog. A participat activ pe front în Primul Război Mondial, iar în toamna lui 1918 s-a reîntors acasă și a participat la organizarea Unirii Maramureșului cu România, având credențional de reprezentare a satului Berbești la Unire. În luna mai 1919 a fost chemat la Cluj la Facultatea de stomatologie, înființată de Gheorghe Bilașcu, fiind angajat ca lector universitar²⁴.

Gheorghe Bilașcu a fost una din cele mai mari personalități ale medicinei românești. Născut la Petrova, la 1863, a studiat la Liceul din Vișeu de Sus și apoi la Budapesta, unde s-a afirmat ca un rege al stomatologiei. Patriotismul deosebit l-a adus ca profesor la Universitatea Daciei Superioare din Cluj, unde a creat Facultatea de Stomatologie, lucrând împreună cu Gheorghe Bârlea²⁵.

Începutul secolului XX a adus și progresul învățământului printre elevii români și ucraineni. Școala română greco-catolică din Sighet număra la 1919 un număr de 52 elevi, Școala elementară de stat de pe strada Asztalos avea înscriși 27 elevi români și ucraineni, cea elementară de stat de pe strada

²³ Florea Marin, *Medicii și Marea Unire*, Cluj-Napoca, Editura Tipomur, 1993.

²⁴ Ibidem; S. J. A. N. Cluj, *Fond Universitatea Babeș-Bolyai*, anul 1919

²⁵ Ibidem

Rákóczi avea înscriși 49 elevi români și ucraineni²⁶. În același an la Școala civilă de băieți din Sighet au fost înscriși un număr de 32 elevi²⁷.

Una din școlile ce au jucat un rol important în viața culturală și școlară din Maramureș a fost Preparandia din Sighet înființată de către învățătorul Ioan Bușită, socotit cel mai bun învățător din Ardeal, la 1862. Treptat aceasta, împreună cu Școala de aplicație, a fost frecventată de un număr din ce în ce mai mare de viitori învățători, numărul acestora ajungând la 1919 la 11 persoane²⁸. După înființarea Preparandiei s-au deschis treptat în toate satele școli românești, conduse de învățătorii formați de Bușită²⁹.

În secolul XIX Teodor Mihnea din Valea Stejarului a învățat la Preparandia din Sighet și a fost învățător în sat 44 de ani, fiind membru al Astrei și al Reuniunii învățătorilor din Maramureș, publicând culegeri de folclor în Revista Familia³⁰. A publicat 53 texte de poezii populare (hori, strigături, balade, descântece), între anii 1871-1879, în revistele Familia și Șezătoarea.³¹

În lumea satelor, încă din secolele XVII, dar mai ales începând cu cel următor, o serie de preoți sau locuitori nobili au reușit să adune poezii populare, copiate pe cărți bisericești, alături de alte informații legate de mersul comunității, ce ne oferă azi un material deosebit în studiul vieții sociale a comunităților. Putem aminti aici pe Nechita Dănese (Dănescu- n. ed.) din Poienile Izei (1747). Nu este sigur dacă el este și cel care a scris, sau numai a plătit legatul cărții sau autor era unul dintre preoții satului, care au fost consemnați de documente, începând din 1742, și anume popa Todor și popa Găvrilă³²; Ioan Voitor, dascăl în Strâmtura (1793), originar din Carei³³; Ioan P. Koman, preot în Moisei (1799-1824), unul dintre cele mai interesante personaje ale timpului său. S-a născut în Moisei, dintr-o veche familie nobilă, notând el însuși pe ultima pagină (lipită pe coperta interioară "Nașterea lui Koman P. Ioan în anul 1774, 30 martie, botezat de Popa Timofie. Nănaș Koman Vasilie. A studiat la școala românească, începând din 26 martie 1787, apoi la școala latinească din 1799, apoi în Ungvar la 1800. A fost sfințit preot la 24 iunie 1803, a fost paroh în Săcel timp de 1 an și în Săpânța timp de 9 ani, iar în 1 mai 1821 „am venit de paroh în Moisei la neamul meu Koman Ioan”³⁴. Acesta a cunoscut se pare, pe lângă limba română, și latina și maghiara, pe care le-a folosit în scrierea manuscrisului. Manuscrisul lui Ioan Koman, "comparat cu alte manuscrise maramureșene de aceeași factură (a lui Dunca Onuț din Șieu, a lui Botezat Lupul din Cornești ș.a.), are "foarte multe asemănări, chiar similitudini în titlurile textelor și chiar în conținutul versurilor; textul lui Ioan Koman este mai amplu, este complet; în el se regăsesc fragmente și producțiuni din celelalte texte; o parte sunt creații personale, o parte folclor; cu siguranță că aceste caiete au circulat - ele sunt realizate de tinerii intelectuali ai vremii (studenți, teologi, preoți, învățători) copiindu-le după altele mai vechi și îmbogățindu-le cu experiența proprie”³⁵; Ionaș Balțianu Bârsan, preot din Bârsana (1802, 1808) în text se recomandă, la 1808 "Preot Bîrsan, popa Ionaș". Credem că este același cu "părintele popa Ionaș Balțianu (Bârsianu?!!), din Bârsana, parohușul satului", care are o însemnare cum că a cumpărat un Liturghier "în anul Domnului 1786, în 25 a lui Iulie”³⁶; Rișco popa din Cornești (1808), preot din 1793³⁷; Onuț Dunca de Șieu (1814)³⁸; Teodor Ujbardi din Sighet (1820), diac și dascăl la Sighet, la începutul secolului al XVIII-lea. A scris un Octoih (manuscris, astăzi dispărut) "spre folosul pruncilor celor românești"; "am scris la anul 1820: "atunci am fost dieac și dascal în orașul Sighetilii, în luna lui Dechembrie" și a descris leacuri în limba română

²⁶ S. J. A. N. Cluj, *Fond Episcopia greco-catolică Cluj-Gherla*, nr. 2592/1919

²⁷ Ibidem

²⁸ Ibidem

²⁹ S. J. A. N. Cluj, *Fond familial Bran*

³⁰ Marian Nicolae Tomi, *Maramureșul de ieri până astăzi*, Cluj-Napoca, 2008, pag.65

³¹ Dumitru Pop, *Poezii populare din reviste, în Maramureș, Țară Veche, Antologie de folclor de pe cursul superior al Tisei (1672-1908)*, pag. 40

³² Dumitru Pop, în *Maramureș, Țară Veche, Antologie de folclor de pe cursul superior al Tisei (1672-1908)*, pag. 15

³³ Ibidem

³⁴ Ibidem, pag. 16

³⁵ Mihai Dăncuș, *Aspecte privind viața socială maramureșeană cu accente privind nașterea în tradiția populară*, în *Memoria ethnologica*, an I, nr. I, decembrie 2001, Baia Mare, p. 51.

³⁶ Dumitru Pop, în *Maramureș, Țară Veche, Antologie de folclor de pe cursul superior al Tisei (1672-1908)* pag. 19

³⁷ Ibidem, pag. 21

³⁸ Ibidem, pag. 23

și maghiară³⁹, Lupu Botezat, diac în Cornești (1821) A fost cantor în Cornești pe la începutul sec. al XIX-lea⁴⁰, Dumitru Țicală, diac în Dragomirești (1841-1843)⁴¹ etc.

Concluzionând putem afirma că încercarea de față se dorește a fi doar începutul unor demersuri foarte necesare în analiza populației cunoscătoare de carte din Maramureș de-a lungul secolelor, prin descoperirea și cercetarea unor documente de arhivă insuficient cunoscute sau chiar necunoscute.

Anexe

Inventurj in R. Gymnasio Zsigmondi No 179-egifentis

<i>Numery</i>	<i>Cognomen et Somen</i>	<i>Classi quam Frequentat</i>	<i>Alas.</i>
1	Andriehovits Janny	Prima Grammatica Classi	15
2	Baluch Martiny	3 ^{ra} Grammatica	14
3	Decez Alexander	2 ^{da} Grammatica —	15
4	Drebbel Janny —	1 ^a Grammatica —	11
5	Dulaj Alexander	1 ^a Grammatica —	12
6	Dulaj Anon	1 ^a Grammatica —	15
7	Furuch Michael	3 ^{ra} Grammatica —	14
8	Danig Martiny	2 ^{da} Gramma	13
9	Dofa Janny	3 ^{ra} Gramma	14
10	Greffs Michael	2 ^{da} Gramma	14
11	Jedö Raly	2 ^{da} Gramma	13
12	Jedö Janny	1 ^a Gramma	12
13	Jendloffer Janny	1 ^a Gramma	11
14	Leithner Antonij —	1 ^a Gramma	13
15	Polanitsky Dofling	2 ^{da} Gramma Gramma	11
16	Poljmidt Janny	2 ^{da} Grammatik —	13
17	Polonyffy Janny	2 ^{da} Gramma	15
18	Polonyffy Janny	2 ^{da} Gramma	20
19	Polonyffy Antonij	1 ^a Gramma	13
20	Polonyffy Antonij	1 ^a Gramma	14

Serviciul Județean Cluj al Arhivelor Naționale, Fond Direcția școlară Oradea, Școlile latine 1790-1791, Anul școlar 1790-1791, Fragment din lista elevilor de la Liceul piarist din Sighet

³⁹ Ibidem, pag. 28

⁴⁰ Ibidem, pag. 29

⁴¹ Ibidem, pag. 30

Numery	Cognomen et Nomen	Clasă, quam frequentat,	ætas
21	Labubini Ioannes	1 ^{ma} Gramicæ	12
22	Labubini Josephus	2 ^{da} Humanitat.	14
23	Lura Georgius	1 ^{ma} Humanitat.	16
24	Luraby Stephanus	2 ^{da} Gramicæ	13
25	Kranz Josephus	1 ^{ma} Humanitat.	15
26	Köhnegeys Josephus	1 ^{ma} Gramicæ	15
27	Lauterbach Carolus	1 ^{ma} Humanitat.	13
28	Lauterbach Ioannes	1 ^{ma} Humanitat.	15
29	Lauterbach Sebastianus	1 ^{ma} Humanitat.	14
30	Masimba Ladislaus	3 ^{ia} Gramicæ	20
31	Magfyt Ioannes	1 ^{ma} Humanitat.	14
32	Mehly Demetrius	3 ^{ia} Gramicæ	16
33	Mikálfi Josephus	2 ^{da} Humanitat.	17
34	Mikálfi Georgius	1 ^{ma} Gramicæ	13
35	Seidhart Antonius	2 ^{da} Gramicæ	15
36	Semes Ioannes	1 ^{ma} Gramicæ	14
37	Oranovits Lucas	3 ^{ia} Gramicæ	14
38	Olak Andreas	3 ^{ia} Gramicæ	14
39	Bap Georgius	1 ^{ma} Gramicæ	13
40	Bap Stephanus	1 ^{ma} Gramicæ	14

Serviciul Judeţean Cluj al Arhivelor Naţionale, Fond Direcţia şcolară Oradea, Şcolile latine, 1790-1791, Anul şcolar 1790-1791, Fragment din lista elevilor de la Liceul piarist din Sighet

Grammatista Secundi Anni

Nomen, Cognomen, Ætas.	Natio, Conditio, Locus Natal. Comitatus.	Nomen Hospitis, Platea, Pretium hospitii & victus.	Domestici Instructoris, Nomen, Classis, Pretium Instru- ctionis.	Ingenium, Classis.	Ratio Morum.
Andreas Barany 13	Ruthenus Libertinus Rabocz Ugoria	Jacob. Orosz Pae ultima f. 5 Domo vivit		Conum I	bon
Franciscus Popovici 14	Csobilis Hungary Fischer Marm	Petr. Dunha Fischer f. 5 Domo vivit		medicore II	bon
Georgius Rudan 18	Ruthenus Ignobilis Falaros Marmaz	Petr. Roman Fischer f. 5 Domo vivit		Excellent I	bon incurans
Georgius Kudrig 15	Vlachus Nobilis Barczangal Marm	Petr. Harman Fae long f. 10 Domo alio		Medicore Conis II	bon
Joannes Vlad 16	Nobilis Vlachus Dragomir Marm	Dem. Kuf Long f. 5 Domo alio		Super medic Conis II	bon
Joannes Stranka 16	Vlachus Nobilis Kalmha Marm	Petr. Harman Long f. 5 Domo alio		Medicore II	bon incurans
Joannes Soliny 16	Hungary Nobilis Lapin Franz	Dr. Dr. Dr. Dr. Long f. 10		deble II	curat

Serviciul Județean Cluj al Arhivelor Naționale, Fond Direcția școlară Oradea, Școlile latine, Fragment din lista elevilor de la Colegiul piarist din Sighet

180		Classe		Pro Semestri			Anni 180	
Nomen, Conditio. Prædicatum v. locus originis.		Ætas, Religio.	Morum Classis.	Classis progressus in Studiis.			Qua Fundatione publica fruatur?	Reflexiones.
Bogdan Perquis. Hungarus Nobilis e Com. Pictaviensi Elesd.		16. R. Cathol.	1	et Logica.	et Algebra.	et Arithmetica.	Bothoniana in Sem. S. J.	
Bona Gannes. Valachus Rerum p. Com. Dobrovensis.		19. R. Cath.	2	3	2	3		ex negligentia et lusu folio. rubro.
Bursle Perquis. Valachus Nobilis Bansfalva Com. Moravianus.		19. R. Cath.	1	2	2	2		ob negligentiam.
Crahi Perquis. Nobilis Polonis Posalva Haromfeld.		16. R. Cathol.	1	2	2	1	Lepidiana in Convic.	ob debitum ex quo rursus a Paucis.

Serviciul Județean Cluj al Arhivelor Naționale, Fond Liceul romano-catolic din Cluj, Registre matricole, 1804

nr. 2592 / 1919

Liceul reformat din Sighet

Clasa VIII. Religioase,

1. Albert Remeni eminent st. privatist
2. Eugeniu Vlad eminent

Clasa VII.

3. Alexiu Darabanch eminent
4. Ioan Dunca eminent
5. Andrei Coman eminent

Clasa VI.

6. Nicolae Bota eminent
7. Georgiu Guga eminent
8. Ioan Vlad bun

Clasa V.

9. Bela Gyenge eminent - nepot al lui Ioan Trasca
10. Elizabeta Sobani eminent st. privatist
11. Georgiu Vlad eminent

Clasa IV

12. Alexandru Marina eminent
13. Vasile Timis eminent
14. Adrian Zach eminent

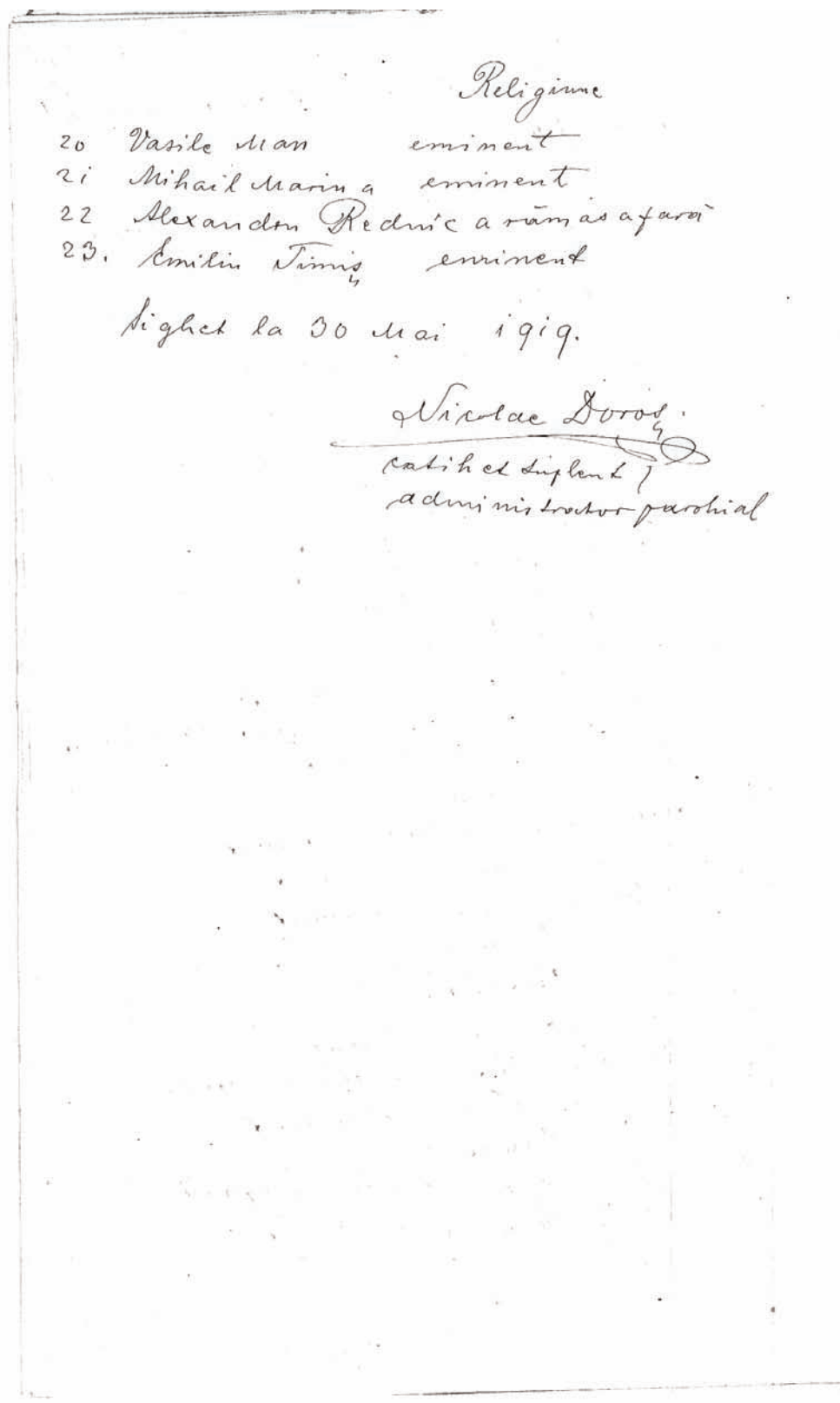
Clasa III

Clasa II.

15. Ioan Coman eminent
16. Georgiu Pop a rămas afară
17. Gavrilă Timis eminent

Clasa I

18. Ilie Gyozo a rămas afară
19. Ion Gyenge eminent - nepot al lui Ioan Trasca

Serviciul Județean Cluj al Arhivelor Naționale, *Fond Episcopia greco-catolică de Cluj-Gherla*, nr. 2592/1919, Lista elevilor români de la Liceul reformat din Sighet, care făceau religie greco-catolică în limba română

10.

Licent rom. cat. din Sighet

Conspici

Peste elevii români gr. cat. de pe an, scol. 1918-9.
cu clasificarea lor din studiul religiei, în limba
română.

Clasa VIII.	Religiea
1. Ioan Bădan	eminent
2. Cornel Bud	eminent
3. Gheorghe Mihailca	eminent
4. Dezideriu Florea	eminent
Clasa VII.	
5. Ioan Jurca	eminent
6. Bartolomeu Sibăngu	eminent
Clasa VI.	
7. Ioan Dorodi	eminent
8. Vasile Dorodi	eminent
9. Victor Dumca	eminent
10. Ioan Săbo	eminent
Clasa V.	
11. Georgiu Bota	eminent
12. Georgiu Coman	eminent
13. Mihail Kötényecsy	eminent
14. Viktor Gyenge	bun - reșt al lui Ioan Ivaxco-
Clasa IV.	Limba română
15. Georgiu Abordan	bun
16. Iosef Bolea	eminent
17. Vasile Bell	eminent
18. Antoniu Biersan	bun
19. Eugen Bragos	eminent
20. Vasile Dumca	eminent
21. Geza Marches	eminent

Serviciul Județean Cluj al Arhivelor Naționale, Fond Episcopia greco-catolică de Cluj-Gherla, nr. 2592/1919,
Fragment din Lista elevilor români de la Liceul romano-catolic din Sighet, care făceau religie greco-catolică în limba
română

[illegible]